

SÜRDÜRÜLEBİLİR VERGİ POLİTİKASI

SUSTAINABLE TAX POLICY

Şansel ÖZPINAR*

ÖZ

Yeni küresel kalkınma gündemi (2015-2030) ile öne çıkan sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılmasında kullanılacak araçların başında vergi politikası gelmektedir. Vergileme, hem sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılmasında gerekli finansman kaynağını oluşturması açısından, hem de sürdürülebilir kalkınmanın bileşenlerini etkileme potansiyeli açısından önem arz eder. Çalışma, vergi politikası ve sürdürülebilir kalkınma amaçları arasındaki etkileşim bağlamında, “sürdürülebilir vergi politikası” kavramını açıklamaya yönelik yeni oluşmaya başlayan literatür taramasına dayanmaktadır. Çalışmanın ulaştığı temel sonuç; vergi politikalarının tasarlanmasında ve vergi sistemlerinin şekillendirilmesinde, sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gözetilmesi gerekliliğinin giderek önemini artıracak olmasıdır.

ABSTRACT

Tax policy is one of the main tools to be used in achieving the sustainable development goals that are prominent with the new global development agenda (2015-2030). Taxation is important both in terms of providing the necessary financing source for achieving sustainable development goals and in terms of its potential to affect the components of sustainable development. This paper is based on the emerging literature survey to explain the concept of “sustainable tax policy” in the context of the interaction between tax policy and sustainable development goals. The main result of the study is that the importance of the necessity of considering sustainable development goals in the design of tax policies and shaping of tax systems will become increasingly important.

* Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli İ.İ.B.F., Maliye Bölümü, saldemi@adu.edu.tr, ORC-ID: 0000-0003-2037-1768.

ÖZPINAR, Ş. (Mart 2020). Sürdürülebilir Vergi Politikası, *Vergi Raporu*, 246, (11-24).

Makale Türü: Derleme Makalesi

M.G.T.: 17.01.2020 / M.K.T.: 13.02.2020

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir vergi politikası, sürdürülebilir kalkınma hedefleri

Jel Sınıflandırması Kodları: H2, 01,02

Keywords: Sustainable development, sustainable tax policy, sustainable development goals

Jel Classification Codes: H2, 01,02

GİRİŞ

Vergi politikası, bir ekonomide birincil dağılımı değiştirme potansiyeline sahip önemli bir faktör olduğundan, bireysel refahı ve sosyal uyumu etkileme açısından da belirgin bir etkiye sahiptir. Sürdürülebilir kalkınma kavramının vergi politikası ile ilişkisi iki açıdan önem arz eder. İlki; vergilerin ekonomik, sosyal ve çevresel amaçlı kullanılabilmesi dolayısıyla sürdürülebilir kalkınmanın bileşenlerini etkileme potansiyeli nedeniyledir. İkincisi ise; vergiler, sürdürülebilir kalkınma amaçlarını gerçekleştirmede en temel finansman kaynağını oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı, sürdürülebilir kalkınma ve vergi politikası arasında etkileşim çerçevesinde vergi politikalarının tasarlanmasında sürdürülebilir kalkınma bileşenlerinin daha iyi kavranabilmesine olanak sağlayacak “sürdürülebilir vergi politikası” yaklaşımını açıklamaktır. Bu amaçla çalışmanın ilk bölümünde sürdürülebilir kalkınma kavramı ele alınmış, ikinci bölümde sürdürülebilir kalkınma ve vergi politikası ilişkisine yer verilmiş ve son bölümde ise sürdürülebilir vergi politikasının tanımı ve içeriği sunulmuştur.

1- SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA KAVRAMI

Sürdürülebilir kalkınma kavramı, ilk defa 1987 yılında Brundtland Raporu olarak da bilinen

Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Komisyonu Raporu’nda ele alınmıştır. Buna göre sürdürülebilir kalkınma kavramı, “*gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğinden ödün vermeden günümüz ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamak*” olarak tanımlanmıştır. Aynı Rapor’da sürdürülebilir kalkınma kavramının, sınırlar anlamına geldiği, ancak bu sınırların mutlak sınırlar değil, mevcut teknoloji ve sosyal organizasyonun çevresel kaynaklar üzerindeki ve biyosferin insan faaliyetlerinin etkilerini absorbe etme yeterliliği ile getirdiği sınırlamalar olduğu vurgulanmıştır.¹

Sürdürülebilir kalkınma kavramı ile ekonomik büyümenin tek başına yeterli olmadığı; bunun yanında yaratılan zenginliğin ülkeler, bölgeler ve gelir grupları arasında adaletli bir şekilde dağıtılmasının ve bu süreçte çevresel değerlerin korunması gerektiği vurgulanmak istenmektedir.²

OECD (2008) Raporu’na³ göre sürdürülebilir kalkınma kavramını ortaya çıkışını; insanların ve hükümetlerin faaliyetlerini, rollerini ve sorumluluklarını nasıl algıladıkları konusunda önemli bir değişiklik olarak görmek faydalı olabilir: Bu değişiklik, maddi zenginliği artırmaya öncelikli vurgudan, insani gelişme sürecinin daha karmaşık, birbirine bağlı bir modeline yapılan vurguya geçişi de temsil eder. Bu nedenle:

Kavramsal bir çerçeve olarak sürdürülebilir kalkınma: Baskın dünya görüşünü daha bütünsel ve dengeli bir görünüme dönüştürmenin bir yolu;

¹ WCED (World Commission on Environment and Development-Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu). *Our Common Future*. New York: Oxford University Press, 1987.

² Muhteşem KAYNAK. *Kalkınma İktisadı*, Beşinci Baskı. Gazi Kitabevi. Ankara. 2014, s.56.

³ OECD. *Sustainable Development: Linking Economy, Society and Environment*, OECD Insight. 2008. (https://read.oecd-ilibrary.org/environment/sustainable-development_9789264055742-en#page10). Erişim tarihi: 07 Mayıs 2019.

Bir süreç olarak sürdürülebilir kalkınma: bütünleşme ilkelerini zaman ve mekan boyutunda tüm kararlara uygulamanın bir yolu

Bir *nihai hedef* olarak sürdürülebilir kalkınma: kaynakların tükenmesi, sağlık hizmetleri, sosyal dışlanma, yoksulluk, işsizlik vb. gibi belirli sorunların belirlenmesi ve giderilmesidir.

Sürdürülebilir kalkınma, özünde “üç bileşen” ile birlikte düşünülmelidir: “toplum, “ekonomi” ve “çevre”. Bağlam ne olursa olsun, temel fikir aynıdır: insanlar, habitatlar ve ekonomik sistemler birbiriyle ilişkilidir. Bu bağımlılığın görmezden gelinemeyeceğini tarih, çok geçmeden bir tür alarm veya krizle hatırlatmaktadır. Aynı şekilde, toplumların uzun vadeli istikrarı ve başarısı, sağlıklı ve üretken bir nüfusa dayanmaktadır. Huzursuzluk, yoksulluk ve hastalıklarla karşı karşıya olan bir toplum uzun vadede gelişmeyecektir: sosyal refah ve ekonomik refah birbirini besler ve tüm oyun sağlıklı bir biyosferin varlığına bağlıdır.⁴

2015 yılında Dünya'nın 193 ülkesinden gelen liderler 17 başlık altında toplanan “Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri”ni (SKH) oluşturmuşlardır.⁵ Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin (SKH) temelini oluşturduğu 2030 Gündemi, yoksulluk ve eşitsizliği azaltmanın yanı sıra, devlet ve devlet dışı kuruluşlar arasında işbirliğine dayalı bir ortaklık kurarak sürdürülebilir ekonomik ve sosyal kalkınmayı güçlendirmeyi amaçlayan küresel bir politika çerçevesidir.⁶ Yeni küresel kalkınma gündemi (2015-2030) ve belirlenen on yedi adet

küresel hedef, 2000-2015 dönemi için Binyıl Kalkınma Hedeflerinin (BKH) devamı niteliğindedir. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ne ilişkin iki nokta özellikle önemlidir. İlki; Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri de aynı Binyıl Kalkınma Hedefleri gibi Birleşmiş Milletler ve ilgili kurumlarının 1990'lı yıllardan bu yana uluslararası kalkınma gündemine taşıdığı ve günümüzde kabul edilen çağdaş kalkınma yaklaşımı olan sürdürülebilir insani kalkınma paradigmasının temel çerçevesine dayanan hedeflerdir. İkincisi ise, Binyıl Kalkınma Hedefleri, 2000-2015 dönemi için ve temelde kalkınmakta olan ve en az gelişmiş ülkelere yönelik bir yol haritası oluştururken, SKH, düşük, orta ve yüksek gelirli tüm ülkeleri kapsayan küresel bir yol haritası oluşturmaktadır. Bu temelde, sürdürülebilir kalkınma gündeminin daha önce görülmemiş kapsayıcılığı ortaya çıkmaktadır.⁷ Buna göre sürdürülebilir kalkınma hedefleri şunlardan oluşmaktadır⁸:

1. Yoksulluğa Son: 2030'a kadar aşırı yoksulluğun her türünün sonlanması
2. Sıfır Açlık: Açlığın sonlandırılması, gıda güvenliğinin sağlanması, beslenmenin iyileştirilmesi ve sürdürülebilir tarımın teşvik edilmesi
3. İyi Sağlık ve Refah: Sağlıklı yaşamı sağlamak ve her yaşta herkes için refahı teşvik etmek
4. Kaliteli Eğitim: Kapsayıcı ve eşit kalitede eğitim sağlamak ve herkes için yaşam boyu öğrenme fırsatlarını teşvik etmek

⁴ OECD. 2008. s.27.

⁵ UNDP. (https://www.undp.org/content/dam/undp/library/corporate/brochure/SDGs_Booklet_Web_En.pdf). Erişim tarihi: 07 Kasım 2019. s.2.

⁶ Jale TOSUN. Julia LEININGER. “Governing the Interlinkages between the Sustainable Development Goals: Approaches to Attain Policy Integration”. Global Challenges. Volume 1. Issue 9. 2017. s.1. (<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/gch2.201700036>). Erişim tarihi: 07 Kasım 2019.

⁷ Meneviş Uzbay PİRİLİ ve Funda R. BARBAROS. “Türkiye'nin 2000-2015 “Binyıl Kalkınma Hedefleri” Performansı: 2015 Sonrası Kalkınma Stratejisine Yansımaları”. Kalkınma İktisadının Penceresinden Türkiye'ye Bakmak. Fikret Şenses'e Armağan, Derleyenler: Hasan Cömert, Emre Özçelik, Ebru Voyvoda. İletişim Yayınları. İstanbul. 2017. s.141-142.

⁸ UNDP. (https://www.undp.org/content/dam/undp/library/corporate/brochure/SDGs_Booklet_Web_En.pdf). Erişim tarihi: 07 Kasım 2019.

5. Cinsiyet Eşitliği: Cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve tüm kadınların ve kızların güçlendirilmesi
 6. Temiz Su ve Sanitasyon: Herkes için temiz suya ulaşılabilirlik ve sürdürülebilir su ve sanitasyon yönetimi sağlamak
 7. Uygun Fiyatlı ve Temiz Enerji: Herkes için uygun fiyatlı, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjiye erişim.
 8. İnsan Onuruna Yakışır İş (decent work) ve Ekonomik Büyüme: Sürdürülebilir ve kapsayıcı ekonomik büyüme, tam ve üretken istihdam ve herkes için insan onuruna yakışan işler.
 9. Endüstri, İnovasyon ve Altyapı: Esnek, dayanıklı altyapı inşa edilmesi, kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşmenin teşvik edilmesi ve inovasyonun geliştirilmesi.
 10. Eşitsizliklerin Azaltılması: Ülkeler içinde ve ülkeler arasında eşitsizliğin azaltılması
 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar: Şehirlerin ve insan yerleşimlerinin kapsamlı, güvenli, esnek ve sürdürülebilir yapılması.
 12. Sorumlu Tüketim ve Üretim: Sürdürülebilir tüketim ve üretim modellerinin sağlanması
 13. İklim Eylemi: İklim değişikliği ve etkileriyle mücadele etmek için Acil Eylem yapılması.
 14. Su Altında Yaşam: Sürdürülebilir kalkınma için okyanusların, denizlerin ve deniz kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılması
 15. Karada Yaşam: Karasal ekosistemlerin sürdürülebilir kullanımını korumak, iyileştirmek ve teşvik etmek, ormanları sürdürülebilir bir şekilde yönetmek, çölleşme ve toprak erozyonu ile mücadele, biyo-çeşitlilik kaybının durdurulması
 16. Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar: Sürdürülebilir kalkınma için huzurlu ve kapsayıcı toplulukların teşvik edilmesi, herkesin adalete erişiminin sağlanması ve her seviyede etkili, sorumlu ve kapsayıcı kurumların kurulması.
 17. Hedefler için Ortaklıklar: Uygulama araçlarının güçlendirilmesi ve sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklığın canlandırılması
- SKH'leri, kalkınma sürecinin sürdürülebilir olması için, birbirini etkileyen ve tamamlayan sürdürülebilir kalkınmanın üç sütununa dayandırılması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Bunlar: Sosyal, ekonomik ve çevresel kalkınmadır. *Sosyal sürdürülebilirlik*, barışın, sosyal adaletin ve kapsayıcılığın sürdürülebilir ekonomik ilerleme ve kalıcı kalkınma için vazgeçilmez olduğu anlamına gelir. Nüfusun farklı kesimlerinin - yoksulluk ve tüm belirtileri de dahil olmak üzere - yaşam standartlarındaki aşırı tutarsızlıklardan kaynaklanan toplumsal bozulma, sonunda ekonomik ilerlemeyi durdurabilir ve doğal çevrenin kalitesini tehlikeye atabilir. Çevresel sürdürülebilirlik, doğal çevrenin kalitesi ve korunmasının yanı sıra iklim değişikliğine başarılı bir şekilde adaptasyonun, uzun vadeli sosyal ilerleme ve ekonomik kalkınma kapsamını etkilediğini göstermektedir. *Ekonomik sürdürülebilirlik*, makroekonomik ve finansal istikrarın yanı sıra ödemeler dengesi krizlerinin önlenmesinin, sürdürülebilir ekonomik ve sosyal kalkınma için temel bir gereklilik olduğu anlamına gelmektedir.⁹ Dönüştürücü 2030 Gündemi, ayrı alanlarda ayrı ayrı politikalar yerine politika entegrasyonuna yol açabilir ve kalkınma stratejilerinde ekolojik ve sosyal hedeflerin daha fazla ele alınmasına yönelen refah ve hak temelli kapsayıcı kalkınma anlamında bir dönüşüme yol açabilir.¹⁰

⁹ UNCTAD. *Achieving The Sustainable Development Goals in the Least Developed Countries*, United Nations publication. 2018. s.11-12. (https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/aldc2018d4_en.pdf). Erişim tarihi: 17 Kasım 2019.

¹⁰ UNRISD Flagship Report. *"Policy Innovations for Transformative Change, Implementing the 2030 Agenda for Sustainable Development"*. 2016. s.32. (<http://www.unrisd.org/flagship2016>). Erişim tarihi:07 Aralık 2019.

2019 Sürdürülebilir Kalkınma Raporu'nda SKH'lerinin yerel olarak uygulanmasının, diğer ülkelerin hedeflere ulaşma becerilerini zayıflatmaması gerekliliği belirtilmektedir. Bu bağlamda, vergi cennetleri ve bankacılık sırrı, diğer ülkelerin SKH'lerini finanse etmek için gereken kamu gelirlerini artırma yeteneğini zayıflatmaktadır. Yine, uluslararası tedarik zincirlerindeki zayıf işgücü standartlarına tolerans, yoksullara ve özellikle de gelişmekte olan birçok ülkede kadınlara zarar vermektedir. Rapor; yüksek gelirli ülkelerin, işgücü standartları ve koşulları kötü olan düşük ve orta gelirli ülkelerden ürün ve hizmet ithal ederek, ölümcül iş kazaları üzerinde olumsuz etkiler yarattığını göstermektedir. Aynı Rapor'da sunulan SKH Endeksi, uluslararası toplum tarafından 2015 yılında kararlaştırılan 17 SKH'deki ülke performanslarını izlemektedir. Dolayısıyla, 17 hedefin tümü endekste eşit olarak ağırlıklanmaktadır. Endeks skoru, bir ülkenin en kötü (0) ile en iyi veya hedef (100) sonuçları arasındaki pozisyonunu gösterir. 2019 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Endeksi'nde ilk sırada 85 genel endeks puanıyla Danimarka yer almaktadır. Danimarka'yı sırasıyla İsveç ve Finlandiya izlemektedir. Türkiye ise, 68.5 skor ile 162 ülke arasında 79. sırada yer almaktadır.¹¹

2- SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ve VERGİ POLİTİKASI İLİŞKİSİ

Vergi gelirleri; sürdürülebilir kalkınma için kritik öneme sahiptir çünkü hükümetlere kal-

kınmaya yatırım yapma, yoksulluğu azaltma ve kamu hizmetlerini sunmanın yanı sıra devlet kapasitesini, hesap verebilirliğini ve vatandaşlarına karşı duyarlılığı arttırmada bağımsız gelir sağlamaktadır.¹² Gelişmekte olan ülkelerin çoğunda asıl soru, mali alanı uzun vadede kademeli olarak genişletme kapasitesine sahip olup olmadıklarıdır. Kısa vadede mali alan oluşturmak nispeten kolay görünse de asıl zorluk, hükümetlerin uzun vadeli harcama taahhütlerini ve gelirlerini sağlamak için mali alanın sürdürülmesinde yatmaktadır. Dolayısıyla, ülkelerin kalkınma harcamalarını sürdürülebilir bir şekilde arttırmak ve politika hedeflerine ulaşmak için mali alanlarını artırmak için yeterli gelirleri harekete geçirmeleri gerekmektedir. Bununla birlikte, aynı zamanda verimli ve etkili harcama yapma zorunluluğuyla da karşı karşıyadırlar.¹³

Etkin bir vergi idaresi, en az iki nedenden dolayı büyük öneme sahiptir. İlki; gelir tahsilatlarında artışa yol açması ikincisi ise; tüm sürdürülebilir kalkınma amaçları (SKA)'nın elde edilmesinde kritik öneme sahip olan hükümete olan güveni arttırmasıdır. İyi yapılandırılmış bir vergi sistemi olsa bile, etkin bir vergi idaresi olmadan gelir artışı sağlanamayacaktır.¹⁴

SKH'lerinde açık olarak vergi hedefi olmakla birlikte, vergilendirmenin 'istediğimiz dünya' vizyonunu çerçeveleyen amaçlara ulaşmada mevcut araçlar arasında görülmektedir. Vergilendirmenin ve SKH'lerinin eşleştirilmesinin ya da başarısının ölçülmesi konusunda tek

¹¹ Jeffrey SACHS ve diğerleri. "Sustainable Development Report 2019. s.19-20". (https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2019/2019_sustainable_development_report.pdf). Erişim tarihi: 07 Kasım 2019.

¹² OECD. "Tax Revenues As a Motor For Sustainable Development", in Development Co-operation Report 2014: Mobilising Resources for Sustainable Development. OECD Publishing. 2014. s.91.

¹³ EUROPEAN COMMISSION. "Collect More, Spend Better Achieving Development in an Inclusive and Sustainable Way", Staff Working Document. October. 2015. s.4. (<https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/swd-collect-more-spend-better.pdf>). Erişim tarihi: 07 Aralık 2019.

¹⁴ World Bank. *Taxation and the Sustainable Development Goals Conference Report*, Platform for Collaboration on Tax. Washington. D.C. : World Bank Group. 2018. s.21.

tarafı bir anlaşma olmamakla birlikte, bunun önemi tanınmakta ve uluslararası toplum vergilendirmede boşlukların engellenmesi yönünde çalışmaktadır.¹⁵

Vergilendirme, 17 SKH'nin 10'unda önemli bir faktördür. Vergilendirme konusunda ilerleme kaydedilmesi, SKH'lerinin başarılması için hayati öneme sahiptir. Vergiler ve SKH'leri arasındaki bağlantı dört yolu izlemektedir¹⁶:

(1) Vergiler, SKH'ni destekleyecek devlet faaliyetlerini finanse eden fonları oluşturur. Hedef 8 ve Hedef 17.

(2) Vergilendirme eşitliği ve ekonomik büyümeyi etkiler. Hedef 5, Hedef 7, Hedef 10 ve Hedef 12.

(3) Vergiler, sağlık sonuçları, cinsiyet eşitliği ve çevre ile ilgili etkileri olan, insanların davranışlarını ve seçimlerini etkiler: Hedef 3, Hedef 4, Hedef 13.

(4) Adil ve adaletli vergi, vergi mükelleflerinin devlete olan güvenini artırır ve kalkınmanın temelini oluşturan sosyal sözleşmeleri güçlendirir: Hedef 16.

Lustig (2018)¹⁷ SKH'ne ulaşılmasında gereksinim duyulan mali kaynakların önemli bir bölümünün ulusal kaynaklardan gelmesinin beklendiğini belirttiği ve 29 düşük ve orta gelirli ülke için mali etki analizi yaptığı çalışmasında; maliye politikasının, gelir eşitsizliğini açıkça düşürdüğü halde, yoksulluğu azaltmada aynı etkiyi göstermediğini ortaya koymuştur. Dolayısıyla analiz

kapsamındaki ülkelerde, yoksullar, temel olarak tüketim vergileri nedeniyle mali sistem tarafından daha da yoksullaşmaktadır. Yazara göre bu istenmeyen sonucu önlemek (veya en azından azaltmak) için hükümetlerin, vergi yükünü kimin taşıdığı ve transferlerden ve sübvansiyonlardan kimin yararlandığı konusunda kapsamlı bir analiz yapmaları ve yoksulluğu en aza indirecek şekilde yerel kaynakları arttırmaları gerekir. Yine, Gaspar vd¹⁸, 1965'ten 2011'e kadar 139 ülkeyi kapsayan, 1800'den 1980'e kadar 30 ileri ekonomi için iki ayrı tarihsel bir veritabanı kullanarak büyüme ve kalkınmayı sağlamada vergilerin milli gelire oranının asgari bir sınırından bahsetmenin mümkün olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre vergi gelirlerinin GSYİH'ye oranının yüzde 15'inin altında olan ülkelerin temel devlet işlevlerini finanse etmekte zorluk çektiğini vurgulamışlardır. Long ve Miller¹⁹ ise, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin, yerel kaynak mobilizasyonundaki bir artışla ilişkilendirilmesinin her ne kadar prensip olarak iyi bir fikir olarak görünse de yoksul ülkelerde çok fazla vergi almaya çalışmanın, özel yatırımları engelleyebilmesi açısından oldukça riskli olacağına vurgu yapmışlardır. Bu tür ülkelerde vergi ve harcama politikaları progresif olmaktan ziyade regresifdir. Uluslararası toplum, daha fazla vergi geliri yerine, daha iyi vergi sistemleri için destek vermeyi önceliklendirilmediği sürece, daha fazla vergilendirmeye bağlı olumsuz sonuçların olması muhtemeldir.

¹⁵ Riina PILKE ve Pekka RASANEN. "Practicing or Preaching? Linking Taxation and Sustainable Development in EU Foreign Policy". 23(2). European Foreign Affairs Review, 2018. s.205. (https://www.researchgate.net/publication/327183788_Practicing_or_Preaching_Linking_taxation_and_sustainable_development_in_eu_foreign_policy). Erişim tarihi: 05 Aralık 2019.

¹⁶ World Bank. 2018. s.9.

¹⁷ Nora LUSTIG. "The Sustainable Development Goals (SDGs), Domestic Resource Mobilization and the Poor". CARL, CIPPEC, T20, 2018. (https://t20argentina.org/wp-content/uploads/2018/07/Lustig_Policy-Brief_T20ARG_2018-1.pdf). Erişim tarihi: 09 Aralık 2019.

¹⁸ Vitor GASPARD ve diğerleri. "Tax Capacity and Growth: Is there a Tipping Point?", IMF WP No. 16, 2016. (<https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2016/wp16234.pdf>). Erişim tarihi: 17 Kasım 2019.

¹⁹ Cathal LONG ve Mark MILLER. *Taxation and the Sustainable Development Goals Do Good Things Come to Those Who Tax More?*, ODI Briefing Note, 2017. s.1.

1986 BM Kalkınma Hakkı Deklarasyonu, devletlerin, insan refahını eşit derecede iyileştiren ulusal kalkınma politikaları oluşturmaları gerekliliğini içerir. Adaletli ve adil merkezli bir gelişime ulaşmak için vergi sistemlerinin ilerici, şeffaf, hesap verebilir ve etkili olması gerekir. Orantısız olarak ücretlerin vergilendirilmesini ve tüketim vergilerini öne çıkaran vergi sistemleri, vergi yükünü yoksul kesime doğru kaydırmış olacak ve böylece Deklarasyonun adaletli kalkınmaya yönelik ulusal ve uluslararası politika ve şartlara uygunluğunu yerine getiremeyecektir.²⁰

2010 yılında Avrupa Komisyonu'nun Ekonomik ve Sosyal Komite'ye yönelik yayınladığı tebliğde²¹, AB'nin gelişmekte olan ülkelere değişen uluslararası bir ortamda iç kaynak mobilizasyonunu geliştirmek amacıyla verimli, adil ve sürdürülebilir vergi sistemleri ve idareleri oluşturmada yardımcı olabileceği yolları önererek vergi ve kalkınma politikaları arasındaki sinerjileri geliştirmeyi amaçladığı vurgulanmaktadır.

Vergilendirme ve kalkınma arasındaki ilişkinin ele alındığı ana forumlardan biri, Addis Ababa'daki BM 2015 Kalkınma Finansmanı Konferansı'dır. Konferansın sonucunda (Addis Ababa Eylem Gündemi 75 olarak bilinen), gelişmekte olan ülkelerde iç kaynak seferberliğinin iyileştirilmesi ve vergi sistemlerinin modernleştirilmesinin aciliyetini kabul edilmiştir. Bu konferansın ardından, BM Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi, "Dünyamı-

zı Dönüştürmek: 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi" başlıklı 2015 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'ni ve 17 SKH'ni (2015 sonrası kalkınma gündemi) kabul etmiştir.²² Yeni gündem, yerel kamu maliyesinin, temel kamu mal ve hizmetlerinin sağlanmasında ve diğer finansman kaynaklarının harekete geçirilmesinde hayati rolünü kabul ederek ülkelerin yurtiçi gelir mobilizasyonunu artırma, etkili, hesap verebilir ve şeffaf kurumlar geliştirme ve sürdürülebilir borç yönetimini sağlama ihtiyacını özellikle dikkate almaktadır.²³ Bu çerçevede *Daha Fazla Toplayın (Collect More)* yaklaşımı iki kavrama dayanmaktadır:

1. **Optimal vergi politikası ile mevcut vergi politikası** arasındaki boşluğu kapatmak. Odak noktası; uygun olduğu durumlarda vergi tabanını genişletmek, boşlukları kapatmak ve vergi kaçakçılığını önlemek için vergi politikaları;
2. **Mevcut vergi politikası ile gerçekte toplanan vergi** arasındaki vergi uyum farkını kapatmak. Odak noktası; vergi idaresinin etkinliğini arttırmak, gönüllü vergi uyumunu güçlendirmek, iyi vergi yönetimi ve vergi kaçakçılığı ve yasadışı mali akışlarla mücadele etmektir.

Daha İyi Harcayın (Spend Better) yaklaşımı ise, yerel kamu maliyesinin eşit derecede ilgili yönlerini kapsar. Kamu harcamaları yönetimi, gelirlerin etkin ve etkili bir şekilde kamu mallarına ve

²⁰ UN. *The Right to Development and Taxation*, United Nations Human Rights Office, Information Note. (https://www.ohchr.org/Documents/Issues/RtD/InfoNote_Taxation.pdf). Erişim tarihi: 07 Kasım 2019.

²¹ EUROPEAN COMMISSION. Communication From the "Commission to the European Parliament, The Council and The European Economic and Social Committee", Tax and Development Cooperating with Developing Countries on Promoting Good Governance in Tax Matters. (COM(2010) ([https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/docs/body/com\(2010\)163_en.pdf](https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/docs/body/com(2010)163_en.pdf))). Erişim tarihi: 05 Aralık 2019.

²² Irma Johanna Mosquera VALDERRAMA ve diğerleri. "Tax and Development: The Link between International Taxation", The Base Erosion Profit Shifting Project and The 2030 Sustainable Development Agenda, *UNU-CRIS Working Paper Series*, W-2018/4, 2018. s.28. (<http://cris.unu.edu/sites/cris.unu.edu/files/W-2018-4.pdf>). Erişim tarihi: 07 Aralık 2019.

²³ EUROPEAN COMMISSION. "Collect More, Spend Better Achieving Development in an Inclusive and Sustainable Way", Staff Working Document. 2015. s.3. (<https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/swd-collect-more-spend-better.pdf>). Erişim tarihi: 07 Aralık 2019.

hizmetlerine dönüştürülmesine yol açacak kritik çıktı sürecidir. Vergilemenin dağılım üzerine etkileri, yalnızca kamu harcamalarıyla birlikte anlamlı bir şekilde değerlendirilebilir. Kamu harcamalarının verimliliğini, şeffaflığını ve hesap verebilirliğini arttıran iyi bir kamu harcama yönetimi ile, aynı miktarda finansal kaynakla daha fazla ve daha iyi kamu malları ve kamu hizmetleri sağlanabilir.²⁴ Bu nedenle, yerel kaynak mobilizasyonunu güçlendirmek yalnızca gelir artırma meselesi değildir: aynı zamanda kapsayıcılığı teşvik eden, iyi yönetimi teşvik eden, toplumun gelir ve servet eşitsizlikleri konusundaki endişelerine cevap veren ve sosyal adaleti destekleyen bir vergi sistemi tasarlamakla da ilgilidir.²⁵ Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile “kapsayıcı büyüme”, “paylaşılan refah” ve “çok boyutlu eşitsizlikler” kavramları ön plana çıkmıştır ve SKH’leri ülkeler arasında ve ülke içinde eşitsizliğin azaltılmasını tek başına bir amaç olarak ayıran, *geride kimseyi bırakma* amacını açıkça hedeflemektedir (hedef 10).²⁶

Vergilendirme, SKH’lere yapılan yatırımlar için fon oluşturmanın yanı sıra, kapsayıcı ve sürdürülebilir kalkınmayı başka şekillerde de teşvik edebilir. Örneğin, cinsiyete daha fazla duyarlı vergi politikaları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve tüm kadınların ve kızların güçlendirilmesi konusunda SKH 5’in elde edilmesine yardımcı olabilir. Vergilendirme yoluyla cinsiyet eşitliğini etkilemek için

birçok güçlü araçtan biri, küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ) ile ilgili vergi politikalarıdır, çünkü çoğu gelişmekte olan ülkede kadınlar, küçük ve orta ölçekli işletmelerde ve en düşük ücret seviyelerinde çalışmaktadırlar.²⁷

Vergilendirmeyi SKH’lerin başarısı ile ilişkilendiren bir dizi teklif, 2015 yılından itibaren ileri sürülmeye başlanmıştır. Örneğin; Dünya Bankası, dünya çapında üç kat daha fazla tütün vergisinin SKH’lerin karşılanmasında “kilit” bir rol oynamasını tavsiye etmektedir. Benzer şekilde BM, her türlü yasadışı finansal akışı da içeren “vergi suçları” ile mücadele etmenin SKH’leri karşılamak için “çok önemli” olduğunu açıklamıştır.²⁸ Yine, Krenek ve Schratzenstaller²⁹ birçok AB ülkesinde servet eşitsizliğinin artmasının, uzun zamandır kamu maliyesi ve vergilendirme literatüründe sadece marjinal bir rol oynamış servet vergilerine olan ilgiyi artırdığını belirtmektedirler. Çalışmalarında servet vergilerinin, sürdürülebilir kalkınmanın özellikle ekonomik, sosyal ve / veya kurumsal / kültürel boyutlarına katkıda bulunabilecek bir potansiyele sahip olduğunu vurgulamaktadırlar. Bu bağlamda, ekonomik verimlilik ve sosyal içerme açısından olumlu sürdürülebilirlik özellikleri göz önüne alındığında, bir Avrupa net servet vergisi, AB bütçesini finanse etmek için sürdürülebilirlik odaklı vergiye dayalı öz kaynaklar için ilgi çekici bir aday olarak önerilmektedir.

²⁴ EUROPEAN COMMISSION. 2015. s.6.

²⁵ OECD. “Tax Revenues As a Motor For Sustainable Development”, in Development Co-operation Report 2014: Mobilising Resources for Sustainable Development. 2014. s.92.

²⁶ UNRISD Flagship Report. *Policy Innovations for Transformative Change, Implementing the 2030 Agenda for Sustainable Development*. 2016. s.42. (<http://www.unrisd.org/flagship2016>). Erişim tarihi: 07 Aralık 2019.

²⁷ (<https://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2018/08/CRP19-The-Role-of-Taxation-and-Domestic-Resource-Mobilization-in-the-Implementation-of-the-Sustainable-Development-Goals.pdf>). s.5. Erişim tarihi: 07 Aralık 2019.

²⁸ Ulrike SPANGENBERG ve diğerleri. “Navigating taxation towards sustainability Contradictions between social, gender, environmental, and economic ambitions, obligations and governance capacities in European tax law”, Fairtax Working Paper Series. No:16. 2018. s.51.

²⁹ Alexander KRENEK ve Margit SCHRATZENSTALLER. “Sustainability-oriented Future EU Funding: A European Net Wealth Tax”, FairTax Working Paper Series. No.10. 2017. (<https://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1112261/FULLTEXT01.pdf>). Erişim tarihi: 07 Aralık 2019.

3- SÜRDÜRÜLEBİLİR VERGİ POLİTİKASI

2008 krizi ve sonrasında iktisatçılar arasında birbiriyle ilişkili iki ana konuya odaklanan temel bir yaklaşım ortaya çıkmıştır: Birincisi; ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirliği sağlamak ve iyileştirmek için alternatif kavramlar geliştirmek. İkincisi ise, bir ekonominin refahını tanımlamak ve ölçmek için geleneksel yaklaşımın yerine; ekonomik, sosyal ve ekolojik yönleri ve göstergeleri dikkate alan geniş bir yaklaşımla GSYİH'nın istikrarlı bir şekilde büyümesini sağlamak.³⁰ Bu bağlamda, "sürdürülebilir vergi politikası yaklaşımı"nı, Avrupa Birliği'nin yeni büyüme stratejisini yansıtan bir kavrayış olarak ele almak yerinde olacaktır.

Sürdürülebilirlik literatürü; ekonomik, sosyal, çevresel ve kurumsal alanlara ilişkin bir neslin ihtiyaçlarının azaltılması için bir araç olarak vergileri nadiren dikkate almaktadır. Mevcut vergilendirme literatürü, "adil vergilendirme" veya "vergilendirmede eşitlik" gibi terimlerle ilgilenir. Ancak sürdürülebilirliğin tüm bileşenlerini yeterince ele almaz³¹. Genel olarak kamu malîyesinin ve özellikle vergi sistemlerinin kalitesi ile ilgili mevcut akademik ve politik tartışmalarda sürdürülebilirliğin yönleri sistematik olarak dikkate alınmamaktadır. Ekolojik ve sosyal/eşitlik hususları tamamen ihmal edilmemekte, vergi sistemlerinin tasarımında rehberlik eden amaç ve hedeflerin hiyerarşik düzeninde daha düşük önceliğe sahip görünmektedir. Ayrıca, ekonomik büyümenin (sosyal ve çevresel) "kalitesi" hiçbir rol oynamamaktadır.³²

Sürdürülebilirlik ve vergi politikası arasındaki ilişki, Stahel³³ tarafından ele alınmıştır. Çalışmasında, insan emeği - iş - dahil olmak üzere yenilenebilir kaynakların vergilendirilmesi yerine, yenilenemez kaynakların vergilendirilmesini içeren, sürdürülebilirlik ilkelerine dayanan bir vergi sistemine geçişin bir kaldiraç etkisi yaratarak döngüsel bir ekonomiye geçişi hızlandırabileceğini savunmaktadır.

Schratzenstaller ise, toplam vergi yükünün, bir vergi sisteminin sosyal ve çevresel etkileri hakkında herhangi bir gösterge ve bir vergi sisteminin potansiyel ekonomik etkileri hakkında herhangi bir özel bilgi vermediğini belirttiği çalışmasında; vergi sistemleri göstergelerinin sürdürülebilirlik özelliklerini, vergi yükünün (GSYİH'nin ötesinde yaklaşımına benzer bir şekilde) ötesinde iyileştirme çabaları bağlamında ele almanın gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Bu vurgu, birkaç amaç için gereklidir. İlk olarak, bir vergi sisteminin genel sürdürülebilirliğini belirli bir zamanda ve uluslararası bir karşılaştırmayla değerlendirmek gerekir. İkinci olarak, bir vergi sistemindeki belirli sürdürülebilirlik açıklarının belirlenmesine yardımcı olmalıdır. Üçüncüsü, sürdürülebilir bir vergi sistemine giden yolda zaman içindeki ilerlemeyi ölçmek için göstergelere ihtiyaç vardır. Dördüncüsü, teşvik edici etkilerin ve bireysel vergilerin veya tüm vergi sistemlerinin etkileri, sürdürülebilirliğin tüm veya seçilen boyutlarını kavrayabilmesine yardımcı olmalıdır. Beşinci olarak, göstergeler sadece politika yapıcılara ve paydaşlara değil, aynı zamanda kamuya

³⁰ Margit SCHRATZENSTALLER. "Sustainable Tax Policy: Concepts and Indicators Beyond the Tax Ratio", Revue de l'OFCE, No:141. 2015. s. 58. (<https://www.cairn.info/revue-de-l-ofce-2015-5-page-57.htm>). Erişim tarihi: 11 Kasım 2019.

³¹ Danuse NERUDOVA ve diğerleri. "Tax System Sustainability Evaluation: A Model for EU Countries", Intereconomics. 2019a. s.138. (<https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2019/05/138-141-Forum-Hampel.pdf>). Erişim tarihi: 11 Kasım 2019.

³² Margit SCHRATZENSTALLER. a.g.m. s.59.

³³ Walter R. STAHEL. "Policy for Material Efficiency—Sustainable Taxation as a Departure from the Throwaway Society", Philosophical Transactions of Royal the Royal Society. 2013. (<https://royalsocietypublishing.org/doi/pdf/10.1098/rsta.2011.0567>). Erişim tarihi: 11 Ekim 2019.

yönelik önemli bir iletişim aracıdır. Genel olarak, tüm vergi sistemlerinin karmaşıklığını kavramaya ve toplam vergilerin etkilerini değerlendirmeye çalışırken üç sürdürülebilirlik boyutunu hesaba katmak için bir dizi gösterge geliştirmek yararlı olacaktır³⁴. Dolayısıyla sürdürülebilir vergi sistemini, sürdürülebilir kalkınmanın tüm bileşenleri kavrayabilecek, sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşılmasını kolaylaştıracak mekanizmalara sahip bir politika olarak tanımlamak mümkündür.

Ekonomik olarak sürdürülebilir bir vergi sistemi, hükümet faaliyetlerini finanse etmek için yeterli gelir sağlamalı, genel olarak ekonomik kararlar için olumsuz teşviklerden kaçınmalı, istihdam engellerini en aza indirmelidir. Finansal sistemin dengelenmesine katkıda bulunmalı ve en önemlisi, uyum maliyetleri ve vergi tahsilat maliyetleri mümkün olduğunca düşük tutmalıdır. *Çevresel olarak sürdürülebilir bir vergi sistemi*, iklim değişikliğine ve çevre tahribatına katkıda bulunan tüketim ve üretim faaliyetlerini caydırdığı gibi, enerji geçişini de teşvik etmelidir. *Sosyal olarak sürdürülebilir bir vergi sistemi*, gelir ve servet dağılımındaki eşitsizliği azaltmalı ve eşit fırsatlara erişime katkıda bulunmayı amaçlamalıdır. Bu amaca uygun olarak, cinsiyet eşitsizliklerinin azaltılmasına katkıda bulunmalıdır.³⁵

Nerudova vd.³⁶, vergilemenin sürdürülebilirlik ile ilişkisinin çağdaş literatürde sıklıkla kullanılmadığını; hatta, "vergi sürdürülebilirliği"ne

ilişkin ana akım literatürde herhangi bir tanıma rastlanmadığını belirttikleri çalışmalarında, sürdürülebilir ekonomik sistemlerin teorik varsayımlarını ve Avrupa yeni büyüme yolu stratejisini yansıtan sürdürülebilir bir vergi sistemi tanımını önermişlerdir.

Nerudova vd.,³⁷ sürdürülebilir vergi sistemini, *gelecek neslin sınırlarını zorlamadan mevcut neslin ihtiyaçlarını karşılamak için bir ülkenin temel dayanaklarının sürdürülebilirliğine katkıda bulunan bir vergi sistemi* olarak tanımlamaktadırlar. Alternatif olarak, sürdürülebilir vergi sisteminin, ekonomik birimlerin Brundtland'ın tanımı anlamında sürdürülebilir davranışını tahrir etmeyen bir vergi sistemi ve buna yönelik vergiyle ilgili yasal önlemler ve finansal araçlar sistemi olarak da görülebileceğini vurgulamışlardır. Vergi sisteminin dört bileşen (ekonomik, sosyal, çevresel ve kurumsal) açısından sürdürülebilir kalkınmayı etkilediği varsayımına dayanarak, vergi sisteminin; ekonomik, sosyal ve çevresel bileşenler üzerinde doğrudan bir etkisi olacağını; kurumsal bileşenin ise, modelde özel bir role sahip olduğunu vurgulamışlardır. "Avrupa 2020 stratejisi"³⁸ nin temel hedeflerine uygun olarak, ekonomik bileşen; büyüme potansiyelini kapsar ve AB Yeni Büyüme Yolu Stratejisi'nin yönlerini vurgular. Akıllı büyüme potansiyeli, bilgi odaklı ekonomi, sürdürülebilir yatırım faaliyeti, mali sürdürülebilirlik ve borçluluk gibi konularla ilgilenir. Buna paralel olarak, sosyal bileşen; istihdam, sosyal uyum, yoksulluk

³⁴ Margit SCHRATZENSTALLER. a.g.m. s.62-63.

³⁵ Margit SCHRATZENSTALLER. a.g.m. s.61-62.

³⁶ Danuse NERUDOVA ve diğerleri. "Sustainability of the Taxation System in the EU: A Proposal of an Evaluation Model". Ref.Ares.2019b. (<https://ec.europa.eu/research/participants/documents/downloadPublic?documentIds=080166e5c1f6e730&appld=PPGMS>). Erişim tarihi:27 Aralık 2019.

³⁷ Danuse NERUDOVA ve diğerleri. 2019a. a.g.m. s.139.

³⁸ "Avrupa 2020 Stratejisi; akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme olarak belirlenen üç temel ayaktan oluşmaktadır. Akıllı büyüme kapsamında, Avrupa Birliği'nin bilgiye ve yenilikçiliğe dayalı bir ekonomiye dönüştürülmesi; sürdürülebilir büyüme kapsamında, kaynakları daha verimli kullanan, daha çevreci ve daha rekabetçi bir ekonominin temellerinin atılmasını; kapsayıcı büyüme kapsamında ise Avrupa Birliği'nin sosyal ve bölgesel uyumu sağlamış yüksek istihdamlı bir ekonomiye dönüştürülmesi hedeflenmektedir" (İKV, Avrupa 2020 Stratejisi, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, Yayın No: 269. İstanbul. 2014. s.33).

ve nüfus artışını; çevresel bileşen ise iklim değişikliği, yeşil inovasyon, emisyonlar, yenilenebilir enerji, enerji tasarrufu ve atık önleme konularını kapsamaktadır. Son olarak, vergi sisteminin modelde ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları etkilediği varsayılırken, kurumsal bileşen, vergi sisteminin işleyişini belirleyen faktörleri ve dolayısıyla yukarıda belirtilen üç sütun üzerindeki etkisini içermektedir. Vergi tahsilâtının etkinliği, vergilendirmenin uygunluk maliyetleri, idari yükün kapsamı ve vergi moral teşvikleri kurumsal sütunun bileşenlerini oluşturmaktadır. Nerudova vd.³⁹, cinsiyet eşitliği konusunun AB büyüme stratejilerinin mevcut önceliği olduğu konusunda Avrupa 2020 Stratejisi'nin toplumsal cinsiyet boyutuna atıfta bulunarak; toplumsal cinsiyet eşitliğinin beşinci bileşen olarak endekse dahil edilmesinin, vergilendirmenin yeniden dağıtım etkisinin, kadınlar ile erkekler arasında ücretli ve ücretsiz çalışmanın hane içindeki dağılımının eşitlenmesi ve eşit işgücüne katılımı güçlendirilmesi açısından sürdürülebilirliğe katkısını yansıtmaları gerekliliğini vurgularlar. Vergi sisteminin, toplumsal cinsiyet eşitliği sürdürülebilirliğine etkisi açısından Litvanya en yüksek değer olan 0.69'a ulaşmaktadır, bu da temel olarak cinsiyet eşitliği alanında sürdürülebilirliğe katkıda bulunan vergi önlemlerinin % 69'unun Litvanya'da kabul edildiği anlamına gelmektedir. Kavramın, beşinci bileşen olarak toplumsal cinsiyet eşitliği bileşeni ile güçlendirilmesi, genel vergi sürdürülebilirlik endeksinin biraz değiştirmektedir.

Janova vd.⁴⁰ ise, benzer şekilde vergi sürdürülebilirliği kavramını ele alırken, Brundtland

Raporu'nu temel almaktadır. Bu nitel kavramı ölçmek için, Sürdürülebilir Vergi Endeksi'ni (SVE) tanımlamışlar ve vergi sisteminin sürdürülebilir olması için şartları ve endeks eşiklerini belirlemişlerdir. Yazarlara göre sürdürülebilir vergi kavramı; vergi sisteminin ekonomik, sosyal, çevresel ve kurumsal yapılarının ekonominin uzun vadeli işleyişini nasıl etkilediğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. SVE'nin amacı, yetkililer tarafından politika ve karar verme için kaliteli destek sağlamak ve (i) ülkelerin göreceli kıyaslamaları ve (ii) vergi sürdürülebilirliğinin kesin değerlendirmeleri hakkında bilgi sağlamaktır.

Pirlot⁴¹, SKH'lerinin Brundtland Raporu'yla aynı mantığa dayanıp, sürdürülebilir kalkınmanın üç aynı boyutunu kapsasa da toplumsal cinsiyet eşitliği gibi Brundtland Raporu'nda açıkça belirtilmeyen hedefleri de içerdiğini belirttiği makalesinde, vergi sistemlerinin, SKH'lerinin başarısını destekleyebilecek ve/veya baltalayabilecek dolaylı ve doğrudan etkilerini incelemiştir. Ülkeler, SKH'lerle uyumlu politika hedeflerine ulaşmak için vergi geliri tahsis ederse, vergi sistemi SKH'lerini destekleyecektir. Aksine, eğer devletler başka hedefleri öncelerlerse veya yetersiz gelir sağlarsa, vergilendirme SKH'lerin başarısını baltalayabilir.

Vergi politikaları sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı desteklemek, eşitsizliği azaltmak ve kapasıcı büyümeyi desteklemek için tasarlanmalıdır. Ek olarak, vergi politikaları esnek olmalı ve faaliyet gösterdikleri mali ortam olarak sosyo-ekonomik değişimlere ayak uydurabilmelidir.⁴²

³⁹ Danuse NERUDOVÁ ve diğerleri. 2019b. *a.g.m.* s.21.

⁴⁰ Jitka JANOVÁ ve diğerleri. "Design and Validation of a Tax Sustainability Index", European Journal of Operational Research 278. 2019.

⁴¹ Alice PIRLOT. "A Legal Analysis of the Mutual Interactions between the UN Sustainable Development Goals (SDGs) & Taxation", 2019. (October 10, 2019). SSRN: (<https://ssrn.com/abstract=3467544>). Erişim tarihi: 12 Kasım 2019.

⁴² ICC (International Chambers of Commerce). *Position Paper on Tax and the United Nations' Sustainable Development Goals*, 2018. s.4. (<https://www.iccwbo.be/wp-content/uploads/2018/02/icc-position-paper-on-tax-and-the-un-sdgs.pdf>). Erişim tarihi: 07 Aralık 2019.

Genel bir değerlendirme yapıldığında, maliye politikasının sürdürülebilir kalkınmayı sağlamada anahtar bir politika olduğu; bu çerçevede sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmada yeterli gelir sağlamanın yanında, dezavantajları grupları da kapsayacak şekilde yeniden dağılımda gelir eşitsizliklerini azaltan, fırsat eşitliğine ve çevresel sürdürülebilirliğe katkı yapan bir vergi politikasının öneminin giderek daha da belirginleştiği ifade edilebilir.

SONUÇ

Vergi politikası, günümüzde yaşanan gerek küresel gerekse ülkesel sorunların çözüme kavuşturulabilmesinde kullanılabilecek en önemli politika araçlarından birini oluşturmaktadır. Gelineen noktada, sürdürülebilir kalkınma bileşenlerini kavrayacak ve sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşılmasını mümkün kılacak vergi politikaları oluşturabilmek giderek daha önemli hale gelmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma kavramının çok boyutlu ve dinamik bir yapıya sahip olması, sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmada uygulanacak politikaların etkinliği ölçebilmek açısından çeşitli zorluklar yaratmaktadır. "Sürdürülebilir vergi politikası" kavramı ve "sürdürülebilir vergi endeksi", vergi politikası açısından bu zorluğu aşmaya yönelik önemli bir adım olarak görülmemelidir. Bu bağlamda, vergi politikaları sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı desteklemek, eşitsizliği azaltmak ve kapsayıcı büyümeyi desteklemek için tasarlanmalıdır.

Etkinlik-adalet ikilemi ekseninde önceliğin daha çok etkinliğe verilmesinin ve buna bağlı olarak vergi politikalarının ekonomik amaçlar için öncelenmesinin yarattığı eşitsizlik, yoksulluk, dışlanma ve çevresel tahribat, küresel düzeyde kalkınmanın önünde yeni engeller yaratmaktadır. Bu çerçevede, yeni küresel kalkınma hedeflerine uygun politika karmasının oluşturulmasında sürdürülebilir vergi politikası yaklaşımı önemli bir

aşamayı oluşturmaktadır. Sürdürülebilir vergi politikası, vergilerin ekonomik amaçlarını geri plana itmek anlamına gelmemekle birlikte, sürdürülebilir kalkınmanın diğer bileşenleri olan sosyal ve çevresel amaçların da en az ekonomik amaçlar kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır.

KAYNAKÇA

- EUROPEAN COMMISSION. (2010). "Communication From The Commission to the European Parliament, The Council and the European Economic and Social Committee", Tax and Development Cooperating with Developing Countries on Promoting Good Governance in Tax Matters, SEC(2010)426}. ([https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/docs/body/com\(2010\)163_en.pdf](https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/docs/body/com(2010)163_en.pdf)). Erişim tarihi: 05 Aralık 2019.
- EUROPEAN COMMISSION. (2015). "Collect More, Spend Better Achieving Development in an Inclusive and Sustainable Way", Staff Working Document, October, Luxembourg: Publications Office of the European Union. (<https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/swd-collect-more-spend-better.pdf>). Erişim tarihi: 07 Aralık 2019.
- GASPARD, V., JARAMILLO, L., WINGENDER, P. (2016). "Tax Capacity and Growth: Is there a Tipping Point?", IMF WP, No. 16. (<https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2016/wp16234.pdf>). Erişim tarihi: 17 Kasım 2019.
- ICC (2018). International Chambers of Commerce (ICC) Position Paper on Tax and the United Nations' Sustainable Development Goals, (<https://www.iccwbo.be/wp-content/uploads/2018/02/icc-position-paper-on-tax-and-the-un-sdgs.pdf>). Erişim tarihi: 07 Aralık 2019.
- İKV (2014). *Avrupa 2020 Stratejisi*, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları. Yayın No: 269. İstanbul.

- JANOVA, J., HAMPEL, D., NERUDOVÁ D. (2019). "Design and Validation of a Tax Sustainability Index". European Journal of Operational Research 278, 2019. pp. 916–926.
- KAYNAK, M. (2014). *Kalkınma İktisadı*, Beşinci Baskı. Gazi Kitabevi. Ankara.
- KRENEK, A.ve SCHRATZENSTALLER, M. (2017). "Sustainability-oriented Future EU Funding: A European Net Wealth Tax". FairTax Working Paper Series, No.10. (<https://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1112261/FULLTEXT01.pdf>). Erişim tarihi: 07 Aralık 2019.
- LONG, C. ve MILLER, M. (2017). "Taxation and the Sustainable Development Goals Do Good Things Come to Those Who Tax More?". ODI Briefing Note. (<https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/resource-documents/11536.pdf>). Erişim tarihi: 15 Aralık 2019.
- LUSTIG, N. (2018). "The Sustainable Development Goals (SDGs), Domestic Resource Mobilization and the Poor". CARI, CIPPEC, T20. (https://t20argentina.org/wp-content/uploads/2018/07/Lustig_Policy-Brief_T20ARG_2018-1.pdf). Erişim tarihi: 09 Aralık 2019.
- NERUDOVÁ, D., HAMPEL, D., JANOVA, J., DOBRANSCHI, M., ROZMAHEL, P. (2019a). "Tax System Sustainability Evaluation: A Model for EU Countries". Intereconomics, pp.138-141. DOI: 10.1007/s10272-019-0811-6. (<https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2019/05/138-141-Forum-Hampel.pdf>). Erişim tarihi: 11 Kasım 2019.
- NERUDOVÁ, D. JANOVA, J., HAMPEL, D. DOBRANSCHI, M. ROZMAHEL, P., (2019b). "Sustainability of the Taxation System in the EU: A Proposal of an Evaluation Model". Ref. Ares(2019)136035028/02/2019. (<https://ec.europa.eu/research/participants/documents/downloadPublic?documentIds=080166e5c1f6e730&appId=PPGMS>). Erişim tarihi:27 Aralık 2019.
- OECD (2008). "Sustainable Development: Linking Economy, Society and Environment", OECD Insight. (https://read.oecd-ilibrary.org/environment/sustainable-development_9789264055742-en#page10). Erişim tarihi: 07 Mayıs 2019.
- OECD (2014). "Tax Revenues As a Motor For Sustainable Development", in *Development Co-operation Report 2014: Mobilising Resources for Sustainable Development*, OECD Publishing, Paris. DOI: (<https://doi.org/10.1787/dcr-2014-11-en>).
- PILKE, R., ve RASANEN, P.(2018). "Practicing or Preaching? Linking Taxation and Sustainable Development in EU Foreign Policy". 23(2) European Foreign Affairs Review, pp. 203-222. (https://www.researchgate.net/publication/327183788_Practicing_or_Preaching_Linking_taxation_and_sustainable_development_in_eu_foreign_policy). Erişim tarihi: 05 Aralık 2019.
- PİRİLİ, M. U. ve BARBAROS, F. R. (2107). "Türkiye'nin 2000-2015 Binyıl Kalkınma Hedefleri" Performansı: 2015 Sonrası Kalkınma Stratejisine Yansımaları". Kalkınma İktisadının Penceresinden Türkiye'ye Bakmak, Fikret Şenses'e Armağan, Derleyenler: Hasan Cömert, Emre Özçelik, Ebru Voyvoda. İletişim Yayınları. İstanbul.
- PIRLOT, A. (2019). "A Legal Analysis of the Mutual Interactions between the UN Sustainable Development Goals (SDGs) & Taxation" (October 10, 2019). (SSRN:<https://ssrn.com/abstract=3467544> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3467544>). Erişim tarihi: 12 Kasım 2019.
- SCHRATZENSTALLER, M. (2015). "Sustainable Tax Policy: Concepts and Indicators Beyond the Tax Ratio". Revue de l'OFCE,

- No:141. pp.57-77. (<https://www.cairn.info/revue-de-l-ofce-2015-5-page-57.htm>). Erişim tarihi: 11 Kasım 2019.
- SACHS, J., SCHMİDT-TRAUB, G., KROLL, C., LAFORTUNE, G., FULLER, G.(2019). “Sustainable Development Report 2019”. New York: Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN), (https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2019/2019_sustainable_development_report.pdf). Erişim tarihi: 07 Kasım 2019.
 - SPANGENBERG, U., MUMFORD, A., DALY S., (2018). “Navigating Taxation Towards Sustainability Contradictions Between Social, Gender, Environmental, and Economic Ambitions, Obligations and Governance Capacities in European Tax Law”, Fairtax Working Paper Series. No:16.
 - STAHEL, W., R. (2013). “Policy for Material Efficiency—Sustainable Taxation as a Departure from the Throwaway Society”. Philosophical Transactions of Royal the Royal Society, pp.1-19. (<https://royalsocietypublishing.org/doi/pdf/10.1098/rsta.2011.0567>). Erişim tarihi: 11 Ekim 2019.
 - TOSUN, J., ve LEININGER, J. (2017). “Governing the Interlinkages between the Sustainable Development Goals: Approaches to Attain Policy Integration”. Global Challenges, Volume 1, Issue 9, pp.1-12. (<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/gch2.201700036>). Erişim tarihi: 07 Kasım 2019.
 - UN, *The Right to Development and Taxation*, United Nations Human Rights Office, Information Note. (https://www.ohchr.org/Documents/Issues/RtD/InfoNote_Taxation.pdf). Erişim tarihi: 07 Kasım 2019.
 - UNCTAD (2018). “Achieving The Sustainable Development Goals in the Least Developed Countries”, United Nations Publication. (https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/aldc2018d4_en.pdf). Erişim tarihi: 17 Kasım 2019.
 - UNDP. (https://www.undp.org/content/dam/undp/library/corporate/brochure/SD-Gs_Booklet_Web_En.pdf). Erişim tarihi: 07 Kasım 2019.
 - UNRISD Flagship Report. (2016). “Policy Innovations for Transformative Change, Implementing the 2030 Agenda for Sustainable Development”, Switzerland ISBN 978-92-9085-098-4. (<http://www.unrisd.org/flagship2016>). Erişim tarihi: 07 Aralık 2019.
 - VALDERRAMA, I., JOHANNA M., LESAGE, D., LIPS, W. (2018). “Tax and Development: The Link between International Taxation”, The Base Erosion Profit Shifting Project and The 2030 Sustainable Development Agenda. UNU-CRIS Working Paper Series, W-2018/4. (<http://cris.unu.edu/sites/cris.unu.edu/files/W-2018-4.pdf>). Erişim tarihi: 07 Aralık 2019.
 - WCED. (1987). “Our Common Future”, New York: Oxford University Press. (<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>). Erişim tarihi: 07 Kasım 2019.
 - WORLD BANK (2018). “Taxation and the Sustainable Development Goals Conference Report, Platform for Collaboration on Tax”. Washington, D.C.: World Bank Group. (<https://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2018/08/CRP19-The-Role-of-Taxation-and-Domestic-Resource-Mobilization-in-the-Implementation-of-the-Sustainable-Development-Goals.pdf>). Erişim tarihi: 07 Aralık 2019.